

Spis treści

Wprowadzenie	9
--------------------	---

Część I

Geneza art. 25 ust. 4-5 Konstytucji RP

Michał Pietrzak <i>Udział kościołów i innych związków wyznaniowych w tworzeniu ustawodawstwa wyznaniowego w PRL</i>	13
Wojciech Góralski <i>Geneza i zawarcie konkordatu z 1993 roku oraz problem jego ratyfikacji</i>	23
Ryszard Mojak <i>Kształtowanie się konstytucyjnoustrojowego modelu układowego trybu regulacji stosunków między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem Katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi w pracach Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego w latach 1994-1997</i>	43

Część II

Zagadnienia prawnoporównawcze

Jan Krajczyński <i>Układowy charakter regulacji stosunków państwo-Kościół w Konfederacji Szwajcarskiej</i>	103
---	-----

- Piotr Ryguła
*Umowy między państwem a Kościołem Katolickim i innymi
związkami wyznaniowymi w Hiszpanii* 119
- Mirosław Kosek
Metody regulacji stosunków państwo-Kościół w Niemczech 141
- Paweł A. Leszczyński
*Układowe metody regulacji statusu prawnego związków
wyznaniowych w postkomunistycznych państwach Europy
Środkowej, Wschodniej, Południowej i w Gruzji* 149
- Piotr Stanisław
*Wykorzystanie metod układowych przy regulowaniu sytuacji
prawnej związków wyznaniowych w Republice Włoskiej* 183

Część III

Prace nad realizacją art. 25 ust. 5 Konstytucji RP

- Mariusz Radajewski
*Charakterystyka wspólnot religijnych, które wystąpiły
od 2008 r. o uregulowanie stosunków z państwem
w drodze umów z art. 25 ust. 5 Konstytucji RP* 197
- Ewa Ignaciuk
*Realizacja art. 25 ust. 5 Konstytucji RP w praktyce Departamentu
Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji* 213
- Monika Piszcz-Czapla
*Uregulowanie własności pounickich nieruchomości oraz
finansowanie Prawosławnego Seminarium Duchownego
w Warszawie w świetle art. 25 ust. 5 Konstytucji RP* 229

Część IV

Umowa z art. 25 ust. 5 Konstytucji RP

- Andrzej Czohara
Zakres podmiotowy art. 25 ust. 5 Konstytucji RP 253
- Dariusz Walencik
Zakres przedmiotowy umowy z art. 25 ust. 5 Konstytucji RP 263

Paweł Sobczyk	
<i>Negocjacje i zawarcie umowy z art. 25 ust. 5 Konstytucji RP</i>	277
Marcin Olszówka	
<i>Charakter prawny umowy, o której mowa w art. 25 ust. 5</i>	
<i>Konstytucji RP</i>	289

Część V

Ustawa z art. 25 ust. 5 Konstytucji RP

Tadeusz J. Zieliński	
<i>Implikacje art. 25 ust. 5 Konstytucji RP dla procedury</i>	
<i>parlamentarnej</i>	313
Artur Mezglewski	
<i>Status prawny nauczycieli religii jako zagadnienie z zakresu</i>	
<i>stosunków państwowo-kościelnych objętych art. 25 ust. 5</i>	
<i>Konstytucji RP</i>	337
Wojciech Brzozowski	
<i>Zmiana i uchylenie ustawy z art. 25 ust. 5 Konstytucji RP</i>	353
Paweł Borecki	
<i>Artykuł 25 ust. 5 Konstytucji RP a ustawa o gwarancjach</i>	
<i>wolności sumienia i wyznania</i>	369

Część VI

Układowa forma regulacji stosunków między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem Katolickim (art. 25 ust. 4 Konstytucji RP)

Józef Krukowski	
<i>Konkordat polski z 1993 r. – przedmiot i formy realizacji</i>	
<i>w krajowym porządku prawnym</i>	383
Bartosz Rakoczy	
<i>Nowelizacja ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego</i>	
<i>w Rzeczypospolitej Polskiej w świetle jej przepisów – wymogi</i>	
<i>proceduralne</i>	405
Michał Zawiślak	
<i>Zmiana systemu finansowania Kościoła Katolickiego w świetle</i>	
<i>Konstytucji RP i konkordatu</i>	417

Część VII
Głosy w dyskusji

Anna Tunia

Kompetencje do przyjmowania oświadczeń woli o zawarciu małżeństwa jako materia właściwa do układowego uregulowania między państwem i związkami wyznaniowymi 439

Tomasz Rakoczy

Status katechezy w szkołach publicznych 443

Jeremi Szczęsny Maślankowski, Patrycja Katarzyna Bielak

Stanowisko Misji Buddyjskiej „Trzy Schronienia” w Polsce w sprawie urzeczywistnienia konstytucyjnych gwarancji równouprawnienia wszystkich kościołów i innych związków wyznaniowych 453

Piotr Stanisław

O obowiązku układowego regulowania stosunków między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem Katolickim 459

Bibliografia ważniejszych publikacji dotyczących art. 25 ust. 4-5

Konstytucji RP 465

Wprowadzenie

Już od niemal 15 lat podstawowe zasady polskiego prawa wyznaniowego określa Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Do jej najważniejszych unormowań prawnowyznaniowych należą niewątpliwie te, które dotyczą form regulacji stosunków między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Zgodnie z wolą ustrojodawcy relacje te mają być określane w trybie układowym. W odniesieniu do Kościoła Katolickiego zdecydowano o zastosowaniu umowy międzynarodowej zawartej ze Stolicą Apostolską (art. 25 ust. 4). Natomiast definiując sposób regulacji stosunków między Rzeczpospolitą Polską a innymi związkami wyznaniowymi, postanowiono, że stosunki te mają być określane przez ustawy „uchwalone na podstawie umów zawartych przez Radę Ministrów z ich właściwymi przedstawicielami” (art. 25 ust. 5).

Właściwie nie kwestionuje się dziś doniosłości przywołanych unormowań konstytucyjnych, jednak wciąż trwają dyskusje na temat zarówno ich teoretycznego znaczenia, jak i praktycznych implikacji, a wypowiedzane opinie są bardzo często rozbieżne. Trudno mieć wątpliwości, że jest to jedna z podstawowych przyczyn zatrzymania procesu indywidualnego regulowania sytuacji prawnej kolejnych związków wyznaniowych. Po 1997 r. – pomimo uzasadnionych żądań przedstawicieli wielu grup religijnych oraz kilkakrotnego podejmowania stosownych prac – nie uchwalono żadnej ustawy, która całościowo regulowałaby stosunki między państwem a którymkolwiek ze związków wyznaniowych. Do powstania dodatkowych wątpliwości przyczyniły się natomiast zmiany, jakich – bez odwoływania się do formalnych umów – dokonano w ostatnich latach w ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego.

Dostrzegając potrzebę pogłębienia refleksji nad znaczeniem i konsekwencjami art. 25 ust. 4-5 naszej Konstytucji, Katedra Prawa Wy-

znaniowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II i Departament Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (aktualnie: Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji) zorganizowały konferencję naukową „Układowe metody regulacji stosunków między państwem a związkami wyznaniowymi (art. 25 ust. 4-5 Konstytucji RP)”, która odbyła się w Lublinie w dniach 9-10 grudnia 2011 r. Pokłosiem tej konferencji jest niniejsza publikacja.

Struktura publikacji odzwierciedla porządek przeprowadzonych obrad i jest wyrazem dążenia do kompleksowego przeanalizowania wszystkich aspektów podjętej problematyki w szerszym kontekście historycznym oraz prawnoporównawczym. Zgodnie z tymi założeniami dwie pierwsze części publikacji zostaną poświęcone odpowiednio genezie art. 25 ust. 4-5 Konstytucji RP oraz wykorzystywaniu metod układowych w procesie określania statusu związków wyznaniowych w innych państwach. Natomiast w kolejnych czterech częściach zostaną zebrane artykuły dotyczące poszczególnych aspektów problematyki wykładni i realizacji obowiązujących dziś w Polsce unormowań konstytucyjnych, które stanowią o obowiązku układowego regulowania stosunków między państwem a związkami wyznaniowymi. Po przedstawieniu dotychczasowych prac nad realizacją art. 25 ust. 5 ustawy zasadniczej uwaga zostanie skoncentrowana na umowie oraz na ustawie, o których mowa w tym przepisie konstytucyjnym (części III-V). Z kolei artykuły zebrane w części VI będą się odnosić do specyficznych problemów związanych z realizacją obowiązku układowego regulowania stosunków między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem Katolickim. W części VII zostaną zamieszczone głosy w dyskusji, które zostały nadesłane przez uczestników konferencji. Całość uzupełni bibliografia najważniejszych prac odnośnie do art. 25 ust. 4-5 aktualnie obowiązującej polskiej ustawy zasadniczej.

Lublin, 15 kwietnia 2012 r.

*Piotr Stanisław
Marta Ordon*